

BARNEOMBUDET

Barne- og likestillingsdepartementet (BLD)
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref:
16/01263-3

Saksbehandler:
Hilde Rakvaag

Dato:
23. januar 2017

Høring NOU 2016:16 - Ny barnevernslov - sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse

Barneombudet viser til høringsbrevet fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 7. november 2016, hvor departementet ber om innspill til barnevernlovutvalgets utredning om ny barnevernlov.

Innledning

Barneombudet har gitt utvalget innspill både muntlig og skriftlig, og vi er nå glade for å kunne kommentere på innstillingen fra utvalget. Vi er spesielt glade for at utvalget foreslår endringer som Barneombudet, blant flere, har arbeidet for over lang tid. Vi er også glade for at utvalget har hatt nytte av vår rapport Grenseløs omsorg - om bruk av tvang mot barn i barnevern og psykisk helsevern, i utredningen av bostedsalternativer utenfor hjemmet.

Utvalget må berømmes for å ha involvert barn og ungdom med barnevernserfaring i arbeidet. Å høre barn er et viktig middel for å gjøre seg enda mer sensitive i arbeidet med å oppfylle barns rettigheter. Barneombudet merker seg da også at utvalget har et klart og tydelig barnefokus, og at dette går som en rød tråd gjennom hele utredningen. Utvalget ser ikke på barnet som objektet som trenger bistand, men som en selvstendig rettighetshaver som har en grunnleggende rett til beskyttelse. Vi mener også at dette perspektivet og det verdigrunnlaget det bygger på, er den mest effektive måten å sikre barnets omsorg og beskyttelse på.

Vi må bemerke at utredningen er meget omfattende. Som følge av en snau høringsfrist har vi ikke hatt kapasitet til å vurdere hele lovforslaget, men har sett oss nødt til å prioritere. Likevel har vi forsøkt å danne oss et mer helhetlig bilde av de verdiene og den praksisen forslagene samlet sett vil fremme.

Der hvor vi støtter et forslag uten å begrunne det særskilt, er vi i det vesentlige enige i utvalgets vurderinger og argumentasjon. I de tilfellene vi mener det er viktig å tilføre ytterligere informasjon eller flere argumenter for et forslag vil vi gjøre det, men da veldig kort. For ordens skyld må vi nevne at de forslagene vi ikke kommenterer, har vi ikke hatt mulighet til å vurdere grundig nok til at vi synes det er riktig å ta stilling til tilrådingene fra utvalget.

Barneombudet støtter forslaget om

- ny overordnet bestemmelse i loven som synliggjør at barn har rett til omsorg og beskyttelse
- å rettighetsfeste at barns har rett til tiltak og tjenester etter barnevernloven
- å fremheve hvilke momenter som er relevante i vurderingen av barnets beste
- å styrke barnets rett til medvirkning og er særlig positiv til at barn gis rett til å uttale seg direkte til fylkesnemnda
- at barnevernet må begrunne meldinger som henlegges uten undersøkelse
- at pålegg om hjelpetiltak også kan rettes mot samværsforelder
- å ta atferdsbegrepet ut av loven
- at vedtak i klagesaker skal foreligge senest innen en måned etter at klagen er mottatt
- at krav til forebygging av bruk av tvang under opphold i institusjon tas direkte inn i barnevernsloven

Barneombudet støtter ikke forslaget om

- å skjerpe vilkårene for å pålegge opphold i senter for foreldre og barn.
- å gi barneverntjenestens leder myndighet til å oppheve vedtak om omsorgsovertakelse

Kommentarer til utvalgets forslag

Generelt

Barnevernlovutvalget har hatt et omfattende mandat på et saksfelt som er svært komplekst og krevende. Det er ikke tvil om at utvalget har gjort et grundig og godt arbeid, blant annet med å forbedre og forenkle lovens struktur og språk. Slik Barneombudet vurderer det, har utvalget levert et lovforslag som vil gjøre det enklere, både for barn og voksne, å forstå blant annet hva som er barnevernets oppgaver, hvordan barnevernet jobber og ikke minst hvilke rettigheter barnet har.

Barneombudet er spesielt fornøyd med at barns grunnleggende rettigheter blir tatt inn i en overordnet bestemmelse, og at utvalget foreslår å gi barn rett til barneverntjenester. Utvalget har også lagt fram en rekke viktige forslag om barns medvirkning og betydningen av barnets egne uttalelser. Dette vil styrke barnets deltakelse i egen sak, og er etter vår mening viktige grep for å styrke barnets rettssikkerhet. Det er også svært positivt at utvalget foreslår økte krav til begrunnelser, slik som ved henleggelse av melding til barnevernet, og ikke minst strengere krav til dokumentasjon. Disse forslagene vil i stor grad være med på å fremme barnets rett til omsorg og beskyttelse.

Samlet sett støtter vi i det vesentlige utvalgets forslag, men vi ønsker likevel å knytte noen merknader til enkelte av forslagene.

Kapittel 5 – Regulering av grunnleggende rettigheter og prinsipper

Punkt 5.3 Lovens formål, overordnet bestemmelse og barnets rett til og beskyttelse og barnets beste.

Barneombudet støtter forslaget om at dagens formålsbestemmelse, § 1, videreføres og er enig at ordlyden *omsorg og beskyttelse til rett tid* er mer dekkende for hva som er den primære oppgaven til barnevernet enn *hjelp og omsorg*, som står i dagens lov. Selv om forslaget ikke

er ment å innebære noen realitetsendring, er det viktig at loven er formulert på en tidsriktig og konsekvent måte som gjenspeiler barnets grunnleggende rettigheter.

Vi støtter også forslaget om en nye overordnet bestemmelse, §2, som tar utgangspunkt i barnets grunnleggende rettigheter framfor faglige prinsipper. Slik blir det tydelig både for de som skal anvende loven, og de som er i kontakt med barnevernet at hele barnevernloven skal anvendes i lys av barnets rett til omsorg og beskyttelse og barnets beste som grunnleggende normer.

Det er positivt at utvalget slår fast en etisk retningslinje for barnevernet ved å fremheve at «barn bør vokse opp i trygghet, kjærlighet og forståelse(...)» Slik Barneombudet ser det, styrkes forslaget av at utvalget her har klart å legge til side fastlagte normer for hva som er egnet for lovfesting, og heller lyttet til ungdommenes ideer og tanker om hva som er viktig å få presisert i en lov som gjelder barns rett til omsorg og beskyttelse.

Imidlertid er vi noe usikre på om formuleringen om at barn bør vokse opp «(...)helst i egen familie», er helt heldig. Vi har forståelse for at utvalget ønsker å formulere seg tett opp mot Grunnloven § 104 tredje ledd, men dette grepet tror vi ikke vil føre til at loven blir så informativ og klargjørende som utvalget ønsker. Selv om utvalget er tydelig på at det her ikke nødvendigvis er snakk om den biologiske familien, er det ikke grunn til å tro at så mange kommer til å lese lovens forarbeider. Barneombudet foreslår derfor at ordlyden endres til «hvis mulig i egen familie eller nettverk». Denne formuleringen er mer passende for det landskapet barnevernet opererer i, hvor barnevernet først kommer inn når det faktisk råder en bekymring for barnet. Ved at også begrepet «nettverk» inntas i lovens overordnede bestemmelse, pålegger man barnevernet å arbeide aktivt for å skaffe fosterhjem, ikke bare i barnets slekt, men også i barnets øvrige nettverk.

Barneombudet støtter forslaget om at barnets beskyttelse mot vold også reguleres i bestemmelsen, og at utvalget presiserer at barn heller ikke skal utsettes for vold i oppdragerøyemed. Slik vi vurderer det, vil bestemmelsen kunne bidra til at både barn og foreldre får kunnskap om at det ikke er lov til å slå, eller utsette barn for andre former for vold, selv om barnet kan ha brutt noen av familiens normer eller regler. Videre kan bestemmelsen tjene som generell informasjon om at det å utsette barn for vold i oppdragelsen, aldri er å anse som barnets beste.

Barneombudet er glad for at utvalget foreslår å tydeliggjøre virkeområdet for prinsippet om barnets beste. Ved at utvalget foreslår å flytte bestemmelsen fram i loven, blir det helt klart at barnets beste er en grunnleggende rettighet for barn. Dette i motsetning til den gjeldende loven, hvor den er plassert i kapittel 4 om særlige tiltak. Dette mener vi presiseres svært godt ved forslag til ny ordlyd: «barnets beste skal være det avgjørende hensyn i handlinger og avgjørelser som berører et barn etter denne loven». På den måten blir det tydelig at barnevernet i nærmest alt sitt virke må ha barnets beste for øye, og at det gjelder i hele prosessen og ikke bare i forbindelse med en «avgjørelse».

Barneombudet støtter også utvalgets forslag om å lovfeste særskilt relevante momenter for vurderingen av barnets beste. Vi er glade for at utvalget har valgt å utforme bestemmelsen etter Generell kommentar nr. 14, og er enige med utvalget i at disse momentene både er dekkende og hensiktsmessige for de hensyn og rettsforhold som vil være sentrale faktorer i alle saker. I tillegg tror vi at denne utformingen kan bidra til at flere får kjennskap til Barnekomiteens generelle kommentarer, og derigjennom også vil kunne gjøre seg nytte av disse verdifulle retningslinjene for tolkingen av barnekonvensjonen. Selv om Høyesterett har uttalt at Generell kommentar nr. 14 utgjør et naturlig utgangspunkt ved tolkingen av artikkel 3, erfarer vi at denne ikke er særlig kjent blant saksbehandlere i barnevernet.

Ordlyden «blant annet» i bestemmelsen viser etter vårt syn helt klart at listen ikke er uttømmende, slik at også andre momenter kan trekkes inn. Imidlertid er vi noe bekymret for at oppstillingen kan oppfattes som en rangering. Selv om det kan synes som helt klart at momentet «barnets sårbarhet» ikke kan være et moment som skal rangeres lavt i barnevernet, er det viktig å ha i mente at de fleste som skal bruke loven ikke er jurister. I tillegg er det jo et viktig poeng at også barn og foreldre, som er i kontakt med barnevernet, skal kunne forstå loven. Etter vår erfaring er *barnets beste* et begrep mange opplever som ullent og vanskelig å forstå innholdet av. Hos Barneombudet får vi da også ofte henvendelser fra foreldre som er fortvilet over å ha mistet omsorgen for barna sine. En av problemstillingene som ofte går igjen dreier seg om nettopp *barnets beste*: «Hva mener de med barnets beste, egentlig til beste?» og ikke minst: «Hvordan har barnevernet kommet fram til hva som er mitt barns beste.»

Vi anbefaler departementet å legge merke til om høringssvarene kan indikere at listen i praksis blir oppfattet som hierarkisk, for eksempel ved at flere instanser ber om en justering av rekkefølgen i listen. I så tilfelle ber vi om at det presiseres i bestemmelsen at momentene ikke er rangert.

I tillegg bør departementet vurdere om det er riktig å innta i momentlisten at også foreldrenes etniske, religiøse kulturelle og språklige bakgrunn skal inngå i barnets beste-vurderingen. I Generell kommentar nr. 14, som utvalget bygger på, henviser barnekomiteen bare til barnet, og ikke foreldrene. Foreldrenes bakgrunn har selvsagt innvirkning på barnet, og får derigjennom betydning i vurderingen av barnets bakgrunn. Men slik vi ser det, er foreldrenes bakgrunn av en mer indirekte betydning, og bør derfor ikke få en selvstendig betydning i vurderingen, slik forslaget nå framstår.

Punkt 5.4 Styrking av barnets rett til medvirkning

Barneombudet har lenge vært bekymret for at barns rettigheter etter artikkel 12 i barnekonvensjonen og barnevernloven § 6-3 ofte blir brutt. Dette gjelder i alle deler av barnevernsprosessen, blant annet i meldingsfasen, i undersøkelser, før flytting fra et hjem til et annet og under oppfølgingen i fosterhjem og barnevernsinstitusjoner.

Vi anbefalte derfor utvalget å foreta ulike grep for å sikre at barn i mindre grad blir prisgitt barnevernets skjønn i spørsmålet om barnet skal høres. Barneombudet anbefalte utvalget å endre den gjeldende loven (bvl. § 6-3), fordi vi mener tiden nå moden for å fjerne 7-årsgrensen, i samsvar med ordlyden i artikkel 12, og barnekomiteens anbefalinger.

På den måten mener vi man vil kunne sikre at alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter får informasjon og muligheten til å uttale seg. Vi har lenge vært urolige for formuleringen om at alle over 7 år skal høres, og yngre barn når de er i stand til å danne seg egne synspunkter. Vi er redde for at det kan føre til barn under 7 år må bevise sin kapasitet, og at de derfor blir avhengige av barneverntjenestens vurdering av om de skal høres. I tillegg har vi vært bekymret for at barnevernet i en hektisk hverdag kan bli fristet til å henge seg opp i en «7-årsgrense», slik at yngre barn ikke får vurdert om de er i stand til å danne seg egne synspunkter.

Barneombudet er glad for at utvalget foreslår å fjerne aldersgrensen. Dette kan bidra til å tydeliggjøre at barnevernet har plikt til å foreta en konkret vurdering av hvorvidt barnet er i stand til å danne seg egne synspunkter i den enkelte sak. På den måten er forslaget et godt virkemiddel for å styrke barns menneskerettslige vern, ved at barn som faktisk har rett til å bli hørt, blir hørt.

I den gjeldende loven heter det at barnet skal gis anledning til å uttale seg «før det tas avgjørelse i sak som berører ham eller henne.» Utvalget foreslår å endre ordlyden slik at

barnet gis rett til «å medvirke ved handlinger og avgjørelser som berører barnet etter denne loven.» Dette forslaget støtter Barneombudet fullt ut. En slik ordlyd tydeliggjør at barnet må inkluderes i hele prosessen, og ikke bare i forbindelse med at det skal fattes en beslutning. Barnets rett til å uttale seg skal ikke bare være et av flere momenter på barnevernets «sjekklister» i forbindelse med at de fatter vedtak, men det skal gjennomsyre alt barnevernet foretar seg som vil berøre barnet. Barneombudet støtter også forslaget om at barnet skal få uttale seg direkte til barneverntjenesten og fylkesnemnda før de treffer en avgjørelse.

Punkt 5.5 Grunnleggende krav til barnevernets virksomhet

Barneombudet er litt skuffet over at utvalget ikke har foreslått å lovfeste krav til kompetanse i barnevernet. Slik vi vurderer det, er ikke kravet til forsvarlighet i barnevernloven tilstrekkelig for å sikre at de som skal møte sårbare barn i vanskelige livssituasjoner har de kvalifikasjonene som trengs for å gi rett hjelp til riktig tid.

Barnevern er et krevende fagområde der det blir stilt stadig høyere krav til de ansatte. Det er en økning i antallet i meldinger og i tallet på barn som får hjelpetiltak. Mange av barna har sammensatte vansker som stiller krav både til at barnevernet har godt utdannede fagfolk, og at disse holder seg faglig oppdatert. Barnevernstjenesten skal eksempelvis kunne snakke med barn om vanskelige tema som vold og overgrep. Videre skal den ha tilstrekkelig kunnskap og trygghet til å gjøre svært kompliserte vurderinger, selv når den står under kraftig ytre press.

Barneombudet har respekt for at det kan være vanskelig å angi nøyaktig hvilken kompetanse som trengs. Imidlertid hadde det vært mulig å angi et minimumskrav, for eksempel etter mønster fra helse- og omsorgstjeneste loven § 4-1 d, der det heter at «kommunen skal tilrettelegge tjenesten slik at tilstrekkelig fagkompetanse sikres i tjenesten.»

Kapittel 6 – Barnevernloven som rettighetslov

Barneombudet er svært glad for forslaget om å innføre en rett til tiltak og tjenester etter barnevernloven. Vi har over lang tid argumentert for dette, og slutter oss selvfølgelig fullt ut til forslaget. I likhet med utvalget mener vi at bestemmelsen vil ha en meget viktig pedagogisk og symbolsk funksjon. Det vil signalisere at barn skal tas på alvor, og vil kunne bidra til at de blir sett på som subjekt i egne liv – med rett til omsorg og beskyttelse. Slik Barneombudet vurderer det, er tiden nå moden for å realisere ideen om en rettighetsbasert tilnærming til omsorg og beskyttelse av barn.

Kapittel 8 Særlig om samarbeidet mellom barnevern og psykisk helse

I dette kapitlet er det tydelig at lovutvalget har sett nærmere på flere av de problemstillingene og anbefalingene Barneombudet skisserer i fagrapporten «Grenseløs omsorg - om bruk av tvang mot barn og barnevernet og psykisk helsevern» fra 2015. Denne rapporten inneholder flere anbefalinger om hvordan man kan få til et bedre samarbeid mellom barnevern og psykisk helsevern, blant annet anbefaling om å etablere felles døgninstitusjoner. Utvalget har imidlertid ikke tatt stilling til dette, og mener spørsmålet om felles døgninstitusjoner må løstes inn i en såkalt «barnevernhelsereform». Utvalget mener det er behov for en reform for å få til en bedre samordning mellom barnevern og psykisk helsevern, samt rusomsorgen. Utfordringsbildet kan ikke løses ved enkelte lovendringer i barnevernloven alene, og utvalget er heller ikke sammensatt til å utrede en slik barnehelsereform, ifølge samme utvalg. De foreslår imidlertid noen endringer i spesialisthelsetjenesteloven for å klargjøre ansvarsforholdene, slik at det fremkommer tydelig at begge sektorene har ansvar for barn med sammensatte behov.

Barneombudet støtter forslaget om en endring i spesialisthelsetjenesteloven § 2-1a for å presisere de regionale helseforetakenes ansvar for sektorovergrepene plasseringer. Vi støtter også forslaget om endring i spesialisthelsetjenesteloven § 2-1e, hvor de regionale helseforetakene pålegges å inngå samarbeidsavtaler som nevnt i forslag til ny barnevernlov §

119. Videre støtter vi forslaget om endringer i helsepersonelloven § 25, for å klargjøre at helsepersonell også kan dele opplysninger etter bestemmelsen med barnevernsansatte.

Vi er imidlertid usikre på om disse lovendringene er tilstrekkelige for å sikre at barn i barnevernet får tilstrekkelig helsehjelp. Barneombudet støtter derfor forslaget om en barnevernhelsereform for å bedre samordning mellom barnevern, psykiske helsetjenester og rusomsorgen. Vi mener dette er nødvendig for å sikre samarbeid mellom tjenester som skal bistå og hjelpe barn med sammensatte behov for hjelp.

Kapittel 9 Melding til barneverntjenesten og barnevernets undersøkelser

Barneombudet har over lang tid vært bekymret for at altfor mange meldinger med alvorlig innhold ikke blir undersøkt. Vi ba derfor utvalget å se nærmere på hvilke grep som kan gjøres for å sikre at barnevernet følger opp de alvorligste meldingene.

Selv om ikke utvalget fulgte vår anbefaling om å innføre et pålegg om å åpne undersøkelse i alle meldinger som omhandler vold og overgrep, er vi godt fornøyd med utvalgets alternative forslag. Vi vurderer forslaget om å innføre dokumentasjonsplikt for begrunnelsen for at en bekymringsmelding henlegges uten undersøkelse, som vel så hensiktsmessig som vårt eget. Slik vi ser det, vil forslaget kunne bidra til at alle meldinger vurderes grundig før de eventuelt henlegges.

Forslaget om å tydeliggjøre i loven at henleggelse av en undersøkelse er et enkeltvedtak som skal begrunnes er meget godt. I tillegg til å oppfordre barnevernet til å gjøre grundige vurderinger, styrker det barnets rettsikkerhet. Det blir enklere å prøve gyldigheten av henleggelsen, og slik sett også om forsvarlighetskravet er overholdt.

Kapittel 10 Informasjonsutveksling, opplysningsplikt, taushetsplikt og opplysningsrett

For å kunne beskytte barn mot ulike former for omsorgssvikt og overgrep, og for å kunne hjelpe barn som utsetter sin egen helse eller utvikling for fare, er barnet helt avhengig av at det meldes fra til den kommunale barneverntjenesten. Da er det bl.a. essensielt at vi har et regelverk som er lett å forstå, slik det i praksis ikke blir et hinder for å nå ut til de barna som har behov for hjelp.

Barneombudet var positiv til de endringsforslagene som ble sendt ut på høring 6. oktober 2016, men vi har en merknad til bruken av begrepet «alvorlig omsorgssvikt». Barneombudet viser til denne høringsuttalelsen når det gjelder utvalgets forslag til nye regler om opplysningsplikt¹.

Kapittel 11 Tiltakene i barnevernet

Punkt 11.4 - Frivillige hjelpetiltak

Barneombudet støtter forslaget om å presisere i loven at frivillige hjelpetiltak ikke kan iverksettes uten at de «tiltaket retter seg mot samtykker.»

Etter gjeldende lov er det slik at dersom barneverntjenesten vurderer å sette inn hjelpetiltak etter bvl. § 4-4 – frivillige tiltak - etter at barnet har fylt 15 år, vil det normalt være nødvendig å innhente samtykke både fra barnet og barnets foreldre. Om barn innvilges partsrettigheter fra de er 12 år, kan det i kjølvannet fort tenkes at det reiser seg en rekke kompliserte faglige spørsmål, og ikke minst praktiske utfordringer. Slik vi ser det, må det vurderes om det skal

¹ <http://barneombudet.no/wp-content/uploads/2016/12/Endringer-i-opplysningsplikten-til-barnevernet-og-om-ny-opplysningsplikt.pdf>

kunne gjøres noen unntak i denne kategorien mindre inngripende tiltak, i tilfelle barn gis partsrettigheter fra de er 12 år. Nærmere om dette i våre merknader til kapittel 16, om partsrettigheter for barn.

Punkt 11.6 Pålegg om hjelpetiltak

Barneombudet har over lengre tid vært kritisk til at vi ikke et regelverk som tar høyde for at en stor andel norske barn har to omsorgsarenaer. I dag er det altså slik at om barnevernet er bekymret for at et barn utsettes for omsorgssvikt under samvær, kan ikke fylkesnemnda gi pålegg om tilsyn eller andre hjelpetiltak i det såkalte samværshjemmet. Dette er alvorlig når vi vet at samværsordningene kan være svært forskjellige, alt fra det loven beskriver som «vanlig samvær» til langt mer omfattende samvær. I praksis kan det være slik at barn rent faktisk oppholder seg tilnærmet like mye på hver sine omsorgsarenaer, uten at barnet har delt bosted. Vi er svært glade for at utvalget foreslår at pålegg om hjelpetiltak også skal kunne rettes mot samværsforeldre, og ikke bare bostedsforeldre.

Forslaget innebærer at også barn som ikke har foreldrene bor sammen eller har en delt bostedsordning sikres hjelp når det er nødvendig for å gi barnet nødvendig omsorg og beskyttelse. Barneombudet støtter forslaget, som også er i tråd med en av våre anbefalinger i rapporten Barnets stemme stilner i stormen.

Vi støtter imidlertid ikke utvalgets forslag om å heve terskelen for å pålegge opphold i familiesenter, slik at vilkårene for omsorgsovertakelse må være oppfylt før tiltaket kan bli aktuelt.

Vi ser at tiltaket er inngripende overfor foreldrene, og at det derfor bare bør brukes i de situasjonene man er svært bekymret for et barn. Men når formålet med loven er å sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig omsorg og beskyttelse i rett tid, er det vanskelig å akseptere at barnevernet må vente med å hjelpe barnet til det foreligger en sannsynlighetsovervekt for at barnet utsettes for så alvorlig omsorgssvikt at vilkårene for å ta omsorgen fra foreldrene er tilstede.

Vi vet i dag mye om hvordan kvaliteten og intensiteten i miljøet rundt påvirker et barns nervesystem, og at dette i stor grad medieres av relasjon mellom omsorgsgiveren og barnet de første leveårene. Når små barn ikke får ordentlig stell, nærhet eller dialog, kan dette påvirke barnets hjerneutvikling negativt med irreversible skader. Dette betyr at alvorlig omsorgssvikt i spedbarnsalderen ikke bare må avdekkes, man må også kunne forebygge. Vi mener at der hvor det er nødvendig å sikre barnet tilfredsstillende omsorg, må fylkesnemnda kunne pålegge opphold i senter for foreldre og barn. Det vil ikke være til beste for barnet at man nærmest må vente til situasjonen har blitt så alvorlig at risikoen for at barnet allerede er påført skade er stor.

Formålet med dette tiltaket er i dag å forhindre mer inngripende tiltak – omsorgsovertakelse. Man skal altså forsøke å hjelpe foreldrene til selv å kunne ta hånd om barnet sitt, slik at barnet kan bli hos foreldrene sine. Slik bør det fortsatt være. Barneombudet kan derfor ikke støtte dette endringsforslaget.

Punkt 11.9 Omsorgsovertakelse

Barneombudet er svært skeptisk til forslaget om å opprettholde beviskravet «overveiende sannsynlig» i saker om omsorgsovertakelse av nyfødte. Vi ser ikke at det er anført noen gode grunner for at disse barna skal ha et dårligere vern enn andre barn. Etter det vi erfarer, er det heller ikke slik at det alltid må gjøres en framtidsvurdering i disse sakene. I mange tilfeller har allerede barneverntjenesten faktisk god kunnskap om disse familiene, slik at det vil være godt mulig å foreta en nåtidsvurdering av barnets omsorgssituasjon.

Som nevnt i det ovenstående vet vi i dag mye om hvilke typer skader barnet påføres når det utsettes for omsorgssvikt i sine første leveår. Hvis utvalgets forslag om å heve terskelen for å kunne pålegge opphold i familiesenter vedtas samtidig med dette forslaget, tror vi det vil krenke barns rett til beskyttelse etter barnekonvensjonen artikkel 19.

Punkt 11.10 Opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse

Barneombudet støtter ikke forslaget om at barneverntjenestens leder skal få kompetanse til å oppheve vedtak om omsorgsovertakelse når partene er enige. Vi mener at dagens regel, hvor det er fylkesnemnda som har denne myndigheten, er bedre egnet til å sikre at lovens vilkår blir vurdert, uten at utenforliggende hensyn kan komme til å påvirke avgjørelsen.

Forhold som kommuneøkonomi og ytre press, slik som for eksempel medieoppslag og/eller påtrykk fra sterke pressgrupper i og utenfor kommunen, kan føre til at avgjørelsen om en tilbakeføring ikke bare baseres på en objektiv vurdering av om vilkårene for tilbakeføring er oppfylt.

Slik vi ser det, vil dagens ordning også gi en bedre sikring av at barnets tanker om en eventuell tilbakeføring blir hørt og gitt tilbørlig vekt.

Punkt 11.12 Tiltak der barn utsetter sin helse eller utvikling for fare

Barneombudet er positiv til intensjonen om å flytte oppmerksomheten bort fra «atferd», ved å ta dette begrepet helt ut av den nye loven. I barnevernssammenheng virker det fornuftig å vie oppmerksomheten til de bakenforliggende årsakene til at ungdom har uttrykksformer eller oppførsel som er til skade for dem selv eller andre. Dette vil også rendyrke barnevernets rolle i slike saker, det å bidra til å hjelpe barn og unge med å håndtere årsakene til de skadelige handlingene, og til å finne gode alternativer. Til tross for at atferdsbegrepet er nyttig, innarbeidet og har et definert innhold, må det veie enda tyngre at svært mange barn og unge med barnevernserfaring opplever begrepet som stigmatiserende, og at de opplever at det leder oppmerksomheten i barnevernet mer mot handlingene de har utført enn mot hva som skal til for å hjelpe dem videre. Vi vil likevel, som utvalget, understreke viktigheten av at man beholder en mulighet til å treffe vedtak overfor barn på bakgrunn av barnets handlinger, i saker der omsorgsovertakelse eller andre tiltak primært rettet mot foreldrene ikke er aktuelle. Vi vil i det videre knytte noen merknader til at denne muligheten, av hensyn til barna, ikke bør være for snever.

Utvalget foreslår at vilkåret for å treffe vedtak om opphold på institusjon i ny lov bør være der dette er «nødvendig fordi barnet utsetter sin helse eller utvikling for alvorlig fare.» Barneombudet er ikke uenig i at dette er et fornuftig utgangspunkt, og det vil uten tvil være dekkende for mange ungdommer, for eksempel ungdom med rus- og eller selvskadingsproblematikk. Vi føler oss imidlertid ikke trygge på at det nye vilkåret vil omfatte alle grupper barn som kan trenge et slikt vedtak (mot sin vilje), og der det eneste reelle alternativet i noen tilfeller kan være straffesakssporet og i ytterste konsekvens ungdomsfengsel. Vi savner en nærmere utredning av dette.

Utvalgets anbefaling om nytt vilkår bygger blant annet på følgende forutsetning: «Når barn utsetter andres helse eller utvikling for alvorlig fare, vil barnet selv i de fleste tilfeller også utsette sin egen helse eller utvikling for fare.» (avsn. 11,12 og 14, s. 164) Forutsetningen er underbygget med et kort, tenkt eksempel om at et barn kan få skadet sin egen psykiske helse eller utvikling dersom det utsetter andre for alvorlig fysisk eller psykisk vold. Videre er utvalget tydelig på at det å iverksette tiltak overfor barnet grunnet i at barnet utsetter andre for skade eller fare, ville medføre at tiltaket får preg av å være en straffereaksjon, og at det ikke er noe som hører hjemme i en barnevernlov. For det første er vi usikre på om det er riktig at barn som utsetter andres helse eller utvikling for alvorlig fare nødvendigvis må utsette sin egen helse eller utvikling for *alvorlig* fare. Denne sammenhengen vil muligens

også kunne være vanskelig å bevise i noen tilfeller. Barneombudet hadde ønsket en klarere utredning av dette spørsmålet.

For det andre er vi usikre på om det utvalget stiller opp som et klart skille mellom tiltak i barnevernet og tiltak som «får preg av å være en straffereaksjon» er gyldig i praksis. Å bli tvangsplassert på institusjon er et svært inngripende tiltak. For enkelte ungdommer med rusproblematikk, som også for eksempel har vært i et miljø som har vært med på å gjennomføre en rekke ran av andre ungdommer, vil et tvangsvedtak i barnevernet uansett oppleves som noe som «får preg av en straffereaksjon», uavhengig av om man begrunner tiltaket i fare for barnets helse og utvikling. Vi mener ikke at barnevernet skal være en straffegjennomføringsinstans, men at reaksjoner som «bærer preg av en straffereaksjon» i realiteten kan være noe annet – nemlig en mulighet til å hjelpe et barn i en akutt krise før krisen blir så stor at samfunnet griper inn med en straffereaksjon. Vi er ikke sikre på at det nye vilkåret for plassering ikke vil kunne frata barnevernet en mulighet for å gripe inn med nødvendige tiltak før saken går så langt at det blir en straffesak, noe som i seg selv kan være svært skadelig og alvorlig for ungdommen.

Et av barnekonvensjonens helt klare krav til vår behandling av unge lovbrøyttere er å hele tiden finne alternativer til strafferettssystemet for å følge opp ungdommer som begår straffbare handlinger og gi dem oppfølging i form av behandling og tiltak som fremmer re-integrering, heller enn straff². Barneombudet er usikre på om det kan bli en utilsiktet konsekvens av utvalgets ellers fornuftige skille mellom straffesaker og barnevernsaker at man lukker døren for et mulig alternativ til å gripe inn på et tidlig stadium i en eventuell straffesak for enkelte unge lovbrøyttere. Vi savner en nærmere drøftelse av dette i utredningen.

Siden utvalget også foreslår å gi alle barn ned til 12 år fulle partsrettigheter, mener de det ikke lenger er nødvendig å videreføre dagens bestemmelse om at alle barn skal ha fulle partsrettigheter i saker etter § 20 i ny lov. Utvalget legger til grunn at tvangsvedtak overfor ungdom under 12 år vil være et uforholdsmessig tiltak. Barneombudet er enig i at slike plasseringer vanligvis vil være uforholdsmessige, men vi ønsker likevel å beholde en bestemmelse som sikrer alle barn partsrettigheter i slike saker, eventuelt at man eksplisitt lovfester en nedre aldersgrense på 12 år for slike vedtak. En forutsetning i forarbeidene gir ikke barn godt nok vern i så inngripende saker som dette faktisk er.

Punkt 12.8. Hastevedtak om bosted på institusjon uten barnets samtykke

Barneombudets merknader til dette avsnittet må leses i sammenheng merknadene til i 11.12. Bekymringen knyttet til vilkåret for å fatte vedtak etter foreslått ny § 35 er grunnleggende de samme som for ny § 20. Når det gjelder akuttvedtak, er vi kanskje enda mer bekymret, fordi alternativene mange steder i landet kan være svært dårlige. I 2015 var det til sammen 482 innsettelse av barn på glattcelle i norske politiarrester.

Vi vil igjen fremheve at vi ikke mener at alle barn som blir pågrepet eller innbragt av politiet skal plasseres med tvang på barneverninstitusjon, men vi er bekymret for at utvalgets forslag innebærer at det i realiteten blir vanskeligere å akuttplasse barn som kunne hatt god nytte av et opphold på barneverninstitusjon. Det er etter vårt syn en risiko for at alternativet da er politiarrest, noe som er uegnet for alle barn.

Forslaget om å frata påtalemyndigheten mulighet til å fatte akuttvedtak hviler på en forutsetning om at det faktisk kommer på plass en fungerende akuttberedskap over hele landet. Vi støtter forslaget om å lovfeste en slik akuttberedskap, men vi tror dessverre det kan ta tid før en slik beredskap er god nok over hele landet. I mellomtiden kan det være at

² Se bl.a. barnekonvensjonen artikkel 37, 39 og 40, ref generell kommentar nr 10 fra FNs barnekomité

påtalemyndigheten fremdeles bør ha vedtakskompetanse i akutte saker, for eksempel i tilfeller der man likevel ikke klarer å oppnå kontakt med barnevernet.

Kapittel 13 Kontakt og samvær

Regulering av hvem som har rett til kontakt.

Barneombudet er glad for at utvalget foreslår å utvide kretsen av personer barnet har rett til samvær med. Vi har lenge ment at barns rett til kontakt med søsken må framgå direkte av loven, for å tydeliggjøre at barn faktisk har rett til familieliv. Selv om EMD en rekke ganger har slått fast at barn har rett til et familieliv med søsken, erfarer vi at mange av de barna som er under omsorg av barnevernet har lite og i noen tilfeller ingen kontakt med søsken.

Barneombudet støtter også forslaget om at barnet har rett til kontakt med andre som ikke er i barnets biologiske familie, så lenge de er «nærstående».

Punkt 15.5 Fosterhjem

Fosterbarn Barneombudet har vært i dialog med, blant annet i forbindelse med rapporten Grenseløs omsorg, er alle unike - med sine historier, tanker og ideer. Som alle andre barn trenger også de omsorg, varme og kontinuitet i hverdagen. Imidlertid bærer de alle på erfaringer som gjør dem særlig sårbare, noe som gjør at de har behov for gode og stabile fosterhjem. Da er det blant annet avgjørende at fosterhjemmene får god oppfølging og støtte, slik at de er rustet til å møte de utfordringene som kan oppstå på en god måte.

Selv om fosterfamilier skal være mest mulig lik andre familier, vet vi at de har større utfordringer enn de fleste andre familier. Utsiktete flyttinger fra fosterhjem øker, noe som kan tyde på at fosterhjemmene følges for dårlig opp. I Barneombudet har vi vært urolige for dette lenge, fordi flere undersøkelser har vist at en utsiktet flytting ofte genererer flere flyttinger. For enkelte barn kan resultatet bli mange flyttinger og en vedvarende uro, noe som kan føre til ytterligere redusert livskvalitet, forsterkede problemer og reduserte muligheter for å greie seg i voksenlivet.³ Selv om årsakene til hyppige flyttinger er sammensatte, er det svært viktig å styrke oppfølgingen i fosterhjemmene.

I tråd med våre tidligere anbefalinger anbefaler Barneombudet at barneverntjenesten årlig må gi alle fosterforeldre individuelt tilpasset veiledning om grensetting. Vi foreslår at forskriften som hjemles i § 52 pålegger kommunene å sørge for at fosterforeldre får en slik veiledning.

Punkt 16.3 Partsrettigheter for barn

Barneombudet ønsker å knytte mer omfattende kommentarer til utvalgets forslag om partsrettigheter.

Et barneverntiltak er minst like inngripende for barnet som for foreldrene. Tradisjonelt har tvisten stått mellom foreldrene og barneverntjenesten. Barnet som rettssubjekt har ikke blitt sett i tilstrekkelig grad. Heldigvis er dette i ferd med å endres. For at barnets interesser skal kunne sikres på en måte som er til det beste for barnet, er det imidlertid en forutsetning at barnet får tilstrekkelig veiledning til å utøve sine rettigheter. Barneombudet ser ingen grunn til at barnet skal ha dårligere rettslig stilling og bistand enn foreldrene.

Barneombudet er enig med utvalget i at det er behov for å styrke barnets deltakelse i egen barnevernssak. Vi mener også at det er et generelt behov for å styrke barns prosessuelle rettigheter i Norge, men at det ikke er noe entydig svar på hvordan dette bør gjøres.

³ Backe-Hansen, Havik og Grønningsæter(red.) Fosterhjem for barns behov, NOVA-rapport 16/13

Utvalget har valgt å fremme forslag om fulle partsrettigheter for barn i barnevernssaker fra de er 12 år. Barneombudet mener det kan stilles spørsmål ved om fulle partsrettigheter ved en gitt alder er det mest hensiktsmessige virkemiddelet for å styrke barnets prosessuelle stilling i barnevernssakene.

Om barnet skal ha partsrettigheter, bør etter vår mening baseres på en vurdering av om dette vil være best for det enkelte barn. Viktige momenter vil for eksempel være

- en individuell vurdering av barnets modenhet og kapasitet
- en individuell vurdering av barnets sårbarhet
- en vurdering av sakens alvor og karakter

I tillegg er det vesentlig å vurdere om barnet har tilgang på tilstrekkelig og kompetent juridisk veiledning, og ikke minst om barnet får emosjonell støtte og veiledning.

Barneombudet har stor respekt for at utvalget har hatt et omfattende mandat, og at saksfeltet krever en særlig varsomhet og nøyaktighet i arbeidet. Vi er, som tidligere nevnt, glade for at utvalget har lagt frem mange viktige forslag om barns medvirkning og betydningen av barnets egne uttalelser.

Når det gjelder formelle juridiske rettigheter som utløses av partsrettigheter, er vi imidlertid mer i tvil om hvordan dette kan løses til det beste for barnet. Barneombudet valgte ikke å uttale seg om dette spørsmålet i vår rolle som del av utvalgets referansegruppe. Bakgrunnen for dette er at spørsmålet om innføring av partsrettigheter for barn omfatter mange ubesvarte problemstillinger, og at vi derfor ønsket å avvente utvalgets utredning av spørsmålet.

Vi kan dessverre ikke se at utvalget har gjort en grundig vurdering av konsekvenser for barnet, slik vi mener er nødvendig for å ta stilling til spørsmålet om partsrettigheter for barn ned til 12 år. Blant annet mener vi det burde vært utredet hvordan barnet skal sikres uavhengig, tilstrekkelig og kvalifisert bistand for å kunne ivareta sine partsrettigheter på en måte som er til barnets beste.

Barneombudet er enig med utvalget i at det finnes gode grunner for å gi barn sterkere partsrettigheter, for eksempel at

- barnet er den egentlige hovedpersonen i barnevernssakene
- det er ofte interessekonflikter i sakene som krever at barnets interesser blir særlig ivaretatt
- innsyn i sakens dokumenter kan sikre kontradiksjon og at barnet får fremført sin side av saken
- barnet får krav på egen juridisk bistand i deler av saken
- barnet er et eget rettssubjekt
- deltakelse kan gi barnet økt kontroll, mestring og selvrespekt

For å avgjøre om det å gi barn fulle partsrettigheter i barnevernssaker fra de er 12 år er til barnets beste i alle saker, må man imidlertid også se på hvilke konsekvenser det kan få for barn å ha partsrettigheter. Det å tre inn i en sak med fulle partsrettigheter har store konsekvenser. Partsrettigheter gir for eksempel rett til

- fullt innsyn i sakens dokumenter
- kontradiksjon
- egen advokat (ved omsorgsovertakelse)
- å samtykke eller nekte frivillige tiltak i og utenfor hjemmet
- å klage på vedtak

Dette reiser igjen en rekke spørsmål. Vi vil nevne noen eksempler:

- Utvalget understreker at barnet kan velge ikke å benytte seg av sine partsrettigheter. Hvem skal veilede barnet i dette spørsmålet?
- Retten til juridisk bistand inntreer normalt når man igangsetter formell sak om omsorgsovertakelse. Hvem skal bistå barn med partsrettigheter i en sak om frivillige eller tvungne hjelpetiltak?
- Hvordan skal barneverntjenesten forholde seg i saker der foreldrene samtykker til hjelpetiltak, mens barnet nekter?
- I de fleste barnevernssaker er foreldrene fortsatt verge for barnet sitt, og beholder ganske omfattende vergeansvar et godt stykke inn i prosessen. Hvordan skal man sikre barnets uavhengige rett når barnet bor hjemme? Hvordan sikrer man barnet rett til en uavhengig advokat når foreldrene fortsatt er verge?
- I en barnevernssak fremlegges svært inngripende og kompromitterende opplysninger om foreldrene, barnet selv, eventuelle søsken og annen familie. Dette kan det være svært belastende for en 12-åring å forholde seg til. Hvem skal sikre at barnet beskyttes mot informasjon som kan være skadelig for dem?

Partsrettighetenes omfang, barnets særlige sårbarhet og barnevernssakenes kompleksitet gjør at det finnes en rekke motargumenter mot å gi yngre barn fulle partsrettigheter i sin egen barnevernssak, for eksempel:

- Mange barn på 12 år vil ha vanskeligheter med å forstå rekkevidden å være part i saken.
- Det kan være vanskelig for et barn å hevde egne rettigheter uten å være preget av omgivelsenes oppfatning, f.eks. foreldre eller fosterforeldre.
- Barnet kan komme i svært pressede situasjoner mellom ulike voksne i saken.
- Barnet er i en sårbar situasjon og må til en viss grad beskyttes mot skadelig informasjon og vanskelige avgjørelser.
- En formell saksgang er ikke tilpasset et barneperspektiv og kan fort oppleves som belastende for et barn. Å være tilstede i nemda eller i retten kan være svært belastende.
- I hvilken grad kan systemet sikre at barnet i den enkelte sak evner å se konsekvensene på sikt?

Barneombudet mener spørsmålet må være hvilke løsninger som best ivaretar barnets beste i prosessen. Svaret på dette kan ikke nødvendigvis baseres på et kategorisk ja eller nei til å gi barn partsrettigheter ved en gitt alder. Alle saker er ulike. I så henseende kan både hensynet til beskyttelse av barn over 12 år, og hensynet til rettssikkerheten for barn under 12 år veie mot en løsning basert kategorisk på alder. Alternative måter å sikre dette kan være:

Partsrettigheter basert på hvor inngripende saken er for barnet

I de mest inngripende sakene, for eksempel omsorgsovertakelse, flyttinger og tiltak begrunnet i at barnet skader sin helse eller utvikling, bør barnet anses som part.

Partsrettigheter basert på en vurdering av barnets beste i den enkelte sak

Adgangen til å tildele barn under 15 år partsrettigheter mer aktivt kan benyttes langt oftere enn i dag. Fordelen med denne løsningen er at den kan målrettes til å gi barn partsrettigheter etter en individuell vurdering av om dette vil være til barnets beste. Det bør i så fall drøftes om barneverntjenesten eller barnverntjenestens leder skal kunne fatte beslutning om dette. Avgjørelsen bør være et enkeltvedtak barnet selv kan klage inn for fylkesmannen eller fylkesnemnda.

Sikring av kvalifisert bistand til barnet

Barneombudet mener at en kombinasjon av disse to modellene kan være et alternativ til å innføre fulle partsrettigheter i barnevernssaker for alle barn over 12 år. I tillegg mener Barneombudet at det må ses nærmere på barnets rett til juridisk bistand.

I alle saker der barnet gis partsrettigheter, må myndighetene sikre at barnet har umiddelbar og tilstrekkelig bistand til å utøve sine partsrettigheter på en måte som er hensiktsmessig for barnet. Barneombudet mener det bør vurderes å opprette en bistandsadvokatordning for barn i barnevernssaker der det stilles særlige krav til advokatene som får delta.

Det er sterke argumenter som taler for at barn i alvorlige barnevernssaker bør ha krav på advokatbistand. Flere av motargumentene mot å gi yngre barn sterkere partsrettigheter kan avhjelpest ved at barnet får god juridisk bistand. Mange barnevernssaker er like inngripende for barnet som en straffesak. I straffesakene har barnet krav på advokatbistand, som fornærmet gjennom en bistandsadvokat, eller som siktet eller tiltalt gjennom en forsvarsadvokat. Barneombudet mener at barnets behov for juridisk bistand er like stort i en alvorlig barnevernssak.

Vi har over argumentert for hvorfor barnet må få en større formell plass i alvorlige barnevernssaker. Barnet har krav på et like godt rettsvern som foreldrene, og dermed også selvstendig rett til juridisk bistand. Barneombudet er gjennom ulike kilder kjent med at advokatenes kompetanse, forståelse og engasjement er sterkt varierende i disse sakene. Barn involvert i alvorlige barnevernssaker er svært sårbare. Det er vanskelig å forestille seg en gruppe som har større behov for god juridisk bistand enn disse barna. Vi mener at barn i alvorlige barnevernssaker bør sikres god bistand gjennom at myndighetene oppretter en liste med advokater hvor det kreves særlig kunnskap om barnevern, og god evne til å kommunisere med barn.

Punkt 16.7 Ordninger for å sikre barns rettigheter. Trygghetsperson for barn

Barneombudet mottar mange henvendelser fra barn og unge i barnevernet som opplever manglende kontinuitet i oppfølgingen fra barnevernet. Barna forteller at de usikre på hvem de skal kontakte når de trenger hjelp i barnevernssaken sin, eller når de ikke trives i fosterhjemmet eller i institusjon de er i. Flere forteller at de ikke har en tilsynsperson, mens andre forteller om stadige skifter både av både saksbehandler og tilsynspersoner.

Barneombudet synes tanken om en trygghetsperson er god, og vi er enige i at det er behov for å redusere antall voksne barn i barnevernet må forholde seg til. Vi mener imidlertid at ordningen med en trygghetsperson reiser flere problemstillinger, blant annet knyttet til de praktiske, faglige og økonomiske sidene ved ordningen, som ikke er tilstrekkelig utredet. Vi mener også at ordningen med kun én voksen fort kan bli sårbar for barnet.

Plassering utenfor hjemmet er et inngripende tiltak for barnet. Basert på erfaringer fra saker Barneombudet mottar fra barn, er det et stort behov for å sikre barn i fosterhjem tilstrekkelig tilsyn. Det må sikres at barnets situasjon er gjenstand for nødvendig kontroll, jf. EMK artikkel 8 og BK artikkel 25.

Utvalget foreslår at en trygghetsperson skal overta tilsynsansvaret i fosterhjem. Barneombudet mener det kan stilles spørsmål ved om denne ordningen vil tilfredsstillende de krav menneskerettighetene setter til tilsyn med et så inngripende tiltak. Bekymringen er først og fremst begrunnet i manglende krav til trygghetspersonens myndighet og kompetanse.

Vi mener barn i fosterhjem har krav på et sterkt og uavhengig tilsyn og at dette krever noe mer enn en trygghetsperson slik ordningen er foreslått her. Vi har tidligere foreslått at det kommunale tilsynet med fosterhjem må følges av en formell mulighet for fylkesmannen til å

bøtelegge kommunen i saker det tilsynet ikke er tilstrekkelig. Vi gjentar denne anbefalingen her.

Slik ordningen er skissert, vil barnets trygghetsperson få en svært omfattende rolle. Dette forutsetter etter vårt syn god innsikt i både barnefaglige og juridiske sider ved en barnevernssak. Barnets trygghetsperson må blant annet

- forstå hva en barnevernssak innebærer
- ha nødvendig kunnskap om de formelle systemene
- kunne foreta vurderinger som for å ivareta barnets interesser og rettssikkerhet
- kunne fremme barnets rettslige interesser der barnet ikke har advokat
- ha evne til å vurdere barns behov
- ha evne til å forstå hva som vil være til barnets beste i ulike situasjoner
- ha god kunnskap i å snakke med barn
- ivareta barn som er under stort press og har det svært vanskelig
- ha evne til å formidle vanskelig informasjon til barn i ulike aldre
- forstå barnets reaksjoner
- ha innsikt i hva traumer gjør med barn
- kunne føre tilsyn med fosterhjemmet

Selv Barneombudets ansatte som jobber med disse sakene til daglig, oppfatter at det å ivareta rollen som trygghetsperson ville være en krevende oppgave. Vi er bekymret for hvordan man skal sikre et tilstrekkelig antall personer med slik kompetanse til å ivareta de ca. 14 000 barna som i dag er plassert i ulike typer omsorgstiltak utenfor hjemmet.

Utvalget foreslår at trygghetspersoner skal oppnevnes av fylkesmannen, og skal motta godtgjøring. Det skal ikke settes krav til formell barnefaglig bakgrunn, men personen skal ha erfaring fra å jobbe med barn. Trygghetspersonen skal ikke ha noen formell myndighet i den juridiske prosessen i barnevernssaken. Barneombudet mener dette ikke er tilstrekkelig. Ordningen minner i stor grad om ordningen med verger for enslig mindreårige asylsøkere. Denne ordningen fungerer langt fra optimalt for barna. Vi anser dessuten at en slik ordning ikke vil kunne gi tilstrekkelig bistand til barn i barnevernet.

Innføring av fulle partsrettigheter til barn fra 12 år vil skape en rekke ekstra utfordringer for en trygghetsperson i de delene av saken der barnet ikke har krav på juridisk bistand. Videre fremstår det som uklart hvordan eventuelt forholdet mellom trygghetsperson og advokat skal løses.

Barneombudet mener ordningen med en trygghetsperson for barnet vil fungere bedre dersom barn med partsrettigheter er garantert god juridisk bistand. På den måten vil trygghetspersonen få et mindre ansvarsområde og situasjonen vil ikke bli like sårbar for barnet, ved at det har to voksne til å ivareta sine interesser.

Barneombudet mener det er positivt at det i dag er synliggjort i bvl. § 4-1 at barnet har rett til støtte fra en voksen de velger selv. Dersom denne hjemmelen fjernes, mener vi denne rettigheten må synliggjøres et annet sted.

Barneombudet mener det bør innføres en plikt for barneverntjenesten til å informere barnet om at det har rett til å ha med seg en voksen de stoler på, og som de selv har valgt. Barneverntjenesten må også forklare hvorfor dette ikke kan være noen som har interesser i saken.

Vennlig hilsen

Anne Lindboe
barneombud

Hilde Rakvaag
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.